

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. Żurawia 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 29-35-69; 28-37-04; 28-90-17

Telex: 816-436

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefax: 29-40-89

BS/404/140/90

PRZED DRUGĄ TURĄ WYBORÓW PREZYDENCKICH

Komunikat z badań

Warszawa, grudzień 1990 r.

Wyniki pierwszej tury wyborów prezydenckich budzą wiele kontrowersji i wyraźnie podnoszą temperaturę wyborczą. Z przeprowadzonego w dniach 1-3 grudnia br. reprezentatywnego sondażu opinii¹ wynika, że drugiej turze towarzyszy równie duże zainteresowanie społeczne jak pierwszej. Blisko 1/3 (30%) ankietowanych finałem walki wyborczej interesuje się w małym stopniu lub w ogóle nie jest nim zainteresowana. Ponad połowa (54%) jest w pełni przekonana, że warto wziąć udział w drugiej rundzie.

Jeżeli przyjmiemy, że respondenci odpowiadając na pytanie, czy dobrze to czy źle, że w drugiej turze przeciwnikiem L.Wałęsy jest S.Tymiński, wyrażali swoje opinie o wynikach pierwszej tury, to nieznacznie przeważa niezadowolenie i dezaprobata (39%). O dobrym rezultacie pierwszej tury przeświadczonych jest 37% ankietowanych. Dość znaczna grupa badanych (24%) powstrzymała się od wyrażania opinii lub nie miała sprecyzowanego zdania w tej kwestii.

Opinie o kandydatach

Zdecydowana większość wyborców zdaje się mieć już ukształtowaną opinię o obu pretendentach do urzędu prezydenckiego. Zdecydowanie wyższe notowania ma L.Wałęsa. Zyskał on dwukrotnie więcej pozytywnych ocen niż S.Tymiński i dwukrotnie mniej negatywnych. Należy jednak podkreślić, że co czwarty badany ma obojętny stosunek do każdego z kandydatów oraz, że wyborcy znacznie częściej powstrzymują się od oceny S.Tymińskiego (19%) niż L.Wałęsy (7%).

			CBOS
<i>Jaka jest Pana(i) opinia o każdym z kandydatów na urząd prezydenta? Czy Pana(i) opinia o ..... jest:</i>			
	<u>o S.Tymińskim</u>		<u>o L.Wałęsie</u>
<i>bardzo dobra</i>	4	} 24	11
<i>dobra</i>	12		25
<i>raczej dobra</i>	8		19
<i>ani dobra, ani zła</i>	25		22
<i>raczej zła</i>	11	} 30	9
<i>zła</i>	10		4
<i>bardzo zła</i>	9		2
<i>Trudno powiedzieć</i>	19		7

¹ Sondaż "Sprawy Polski i Polaków (6)"- 1476-osobowa próba losowa dorosłej ludności kraju.

Bardziej szczegółowe opinie o obu kandydatach respondenci prezentowali odpowiadając na pytanie, jakie cechy, predyspozycje są bardziej charakterystyczne dla każdego z nich. We wszystkich wymiarach, poza dwoma, wyraźną przewagę uzyskał L.Wałęsa. Większość respondentów (ponad 50%) uważa, że to raczej L.Wałęsa: lepiej wyraża interesy większości Polaków, jest prawdziwym przywódcą, może więcej zrobić dla Polski, ale także jest za bardzo pewny swego.

w procentach

					CBOS
<i>Który z kandydatów na Prezydenta jest Pana(i) zdaniem:</i>					
	<i>S.Tymiński</i>	<i>L.Wałęsa</i>	<i>obaj w równym stopniu</i>	<i>ani je- den ani drugi</i>	<i>trudno powie- dzieć</i>
<i>przekonujący</i>	21	43	7	17	11
<i>odpowiedzialny</i>	17	44	5	16	17
<i>człowiekiem, jakiego nam potrzeba</i>	17	39	3	22	18
<i>wiarygodny</i>	15	45	4	17	18
<i>za wiele obiecuje</i>	30	28	26	4	12
<i>lepiej wyraża in- teresy większości Polaków</i>	20	53	5	8	14
<i>może więcej zrobić dla Polski</i>	20	52	3	7	18
<i>ma dobry program</i>	20	28	6	22	23
<i>rozwiąże problemy gospodarcze</i>	20	32	3	17	27
<i>uczciwy</i>	12	42	8	8	29
<i>sympatyczny</i>	31	32	14	10	13
<i>za bardzo pewny swego</i>	21	51	14	3	10
<i>nieobliczalny</i>	32	27	10	7	23
<i>rzeczowy, kon- kretny</i>	24	35	6	18	16
<i>prawdziwym przy- wódcą</i>	10	51	2	16	21

S.Tymińskiemu natomiast częściej przypisuje się nieobliczalność i nadmiar obietnic, aczkolwiek obydwaj zarzuty są stosunkowo często kierowane także wobec L.Wałęsy. Analiza całego zestawu cech i określeń sugeruje, że jedynym w zasadzie atutem S.Tymińskiego jest jego sympatyczny wygląd. Nie można jednak zbagatelizować wysokich odsetków odpowiedzi "trudno powiedzieć" (sięgających 30%), kiedy przedmiotem oceny są programy gospodarcze kandydatów, przeświadczenie o ich zdolności rozwiązywania problemów gospodarczych, a nawet uczciwości pretendentów. Nie można wykluczyć, że część potencjalnego elektoratu stroni od ujawnienia swoich rzeczywistych ocen i preferencji, zwłaszcza w przypadku S.Tymińskiego.

Prestiż społeczny L.Wałęsy jest więc niewątpliwie wyższy. Cieszy się on także zaufaniem znacznie większej grupy badanej populacji. Ponad połowa respondentów (58%) ufa, że jeżeli zostanie prezydentem, to dobrze pokieruje sprawami kraju. Na S.Tymińskiego wskazało tylko 26% i gdyby nawet założyć, że wszystkie odpowiedzi "trudno powiedzieć", "nie mam zdania" mają charakter unikowy i cała ta grupa faktycznie sprzyja S.Tymińskiemu, to wskaźnik społecznego zaufania wobec niego nie przekracza 40%.

		CBOS
<i>Jak Pan(i) sądzi, któremu z kandydatów można zaufać, że jeżeli zostanie wybrany Prezydentem, to dobrze pokieruje sprawami kraju?</i>		
<i>Stanisławowi Tymińskiemu</i>		26%
<i>Lechowi Wałęsie</i>		58%
<i>Trudno powiedzieć, brak opinii</i>		13%

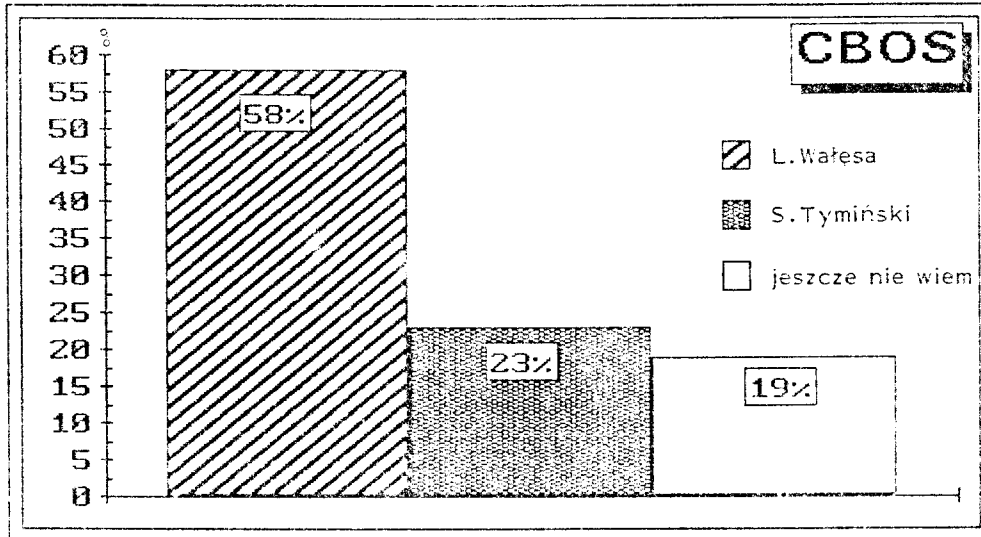
Przypomnijmy, że na tydzień przed pierwszą turą L.Wałęsie ufało 35% wyborców, a S.Tymińskiemu 14%². Zatem współczynnik zaufania³ dla L.Wałęsy zmniejszył się z 2,6 do 2,2.

² Zob. Wybory prezydenckie. Komunikat z badań, CBOS, listopad 1990 r.

³ Współczynnik zaufania - iloraz deklarujących zaufanie do L.Wałęsy przez deklarujących zaufanie do S.Tymińskiego.

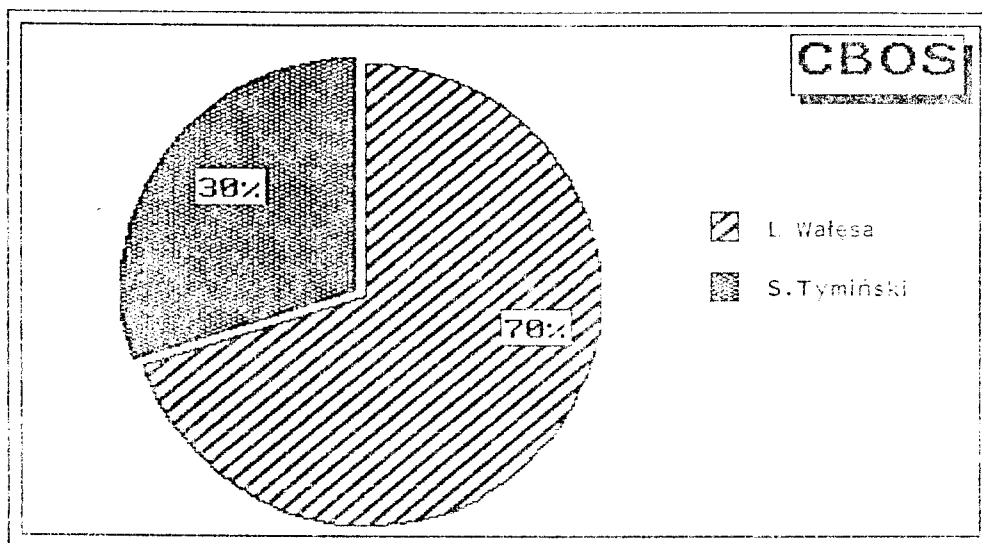
Preferencje i deklarowane zachowania wyborcze

Na podstawie deklaracji ankietowanych można przewidywać pewny sukces wyborczy L.Wałęsa, na którego zamierza głosować 58% respondentów, podczas gdy na S.Tymińskiego - 23%. Waha się jeszcze 19%.

Rys. 1. Rozkład odpowiedzi na pytanie: "Jak wiadomo, do drugiej tury wyborów przeszli S.Tymiński i L.Wałęsa. Na kogo będzie Pan(i) głosować?"

Jeżeli nawet założyć, że wszyscy wahający się oddadzą swoje głosy S.Tymińskiemu - choć jest to mało prawdopodobne - to maksymalnie możliwy do uzyskania przez niego wynik wyniesie 42%. Po wykluczeniu niezdecydowanych i uwzględnieniu preferencji tylko deklarujących pewny udział w wyborach stosunek głosów byłby następujący: Wałęsa - 70, Tymiński - 30.

Rys. 2. Preferencje wyborcze deklarujących pewny udział w drugiej turze wyborów

Oczywiście należy pamiętać, że badanie przeprowadzono na tydzień przed wyborami, przy ostrej kampanii wyborczej i stosunkowo dużej niestabilności elektoratu. Nie można także pominąć faktu, że jedynie 17% badanych odpowiadając na pytanie: "Na kogo Pan(i) głosował(a) w I turze wyborów prezydenckich 25.XI.1990 r.?" wymieniło S.Tymińskiego, co potwierdza występowanie zjawiska skrywania swoich sympatii przez część elektoratu tego kandydata. Zatem przedstawione wyniki bardziej są fotografią stanu nastrojów w czasie badania niż prognozą zachowań wyborczych w dniu wyborów.

ANEKS

w procentach

Charakterystyka badanych	Preferencje wyborcze deklarujących udział w wyborach			Liczba osób
	S.Tymiński	L.Wałęsa	niezdecydowani	
Ogółem	23	58	19	1304
<u>Płeć</u>				
Mężczyźni	21	63	16	662
Kobiety	24	53	22	639
<u>Wiek</u>				
Do 24	34	45	21	86
25-29	33	48	19	115
30-39	28	53	19	364
40-49	20	61	19	278
50-59	22	63	14	228
60 lat i więcej	10	68	22	229
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	25	57	18	511
Miasto	21	59	20	791
<u>Wielkość miasta</u>				
Do 20	27	56	17	125
21-100	25	58	18	238
101-500	20	55	24	244
501 tys. i więcej mieszkańców	14	68	18	184
<u>Region</u>				
Środkowy (Warszawa)	20	62	18	233
Północno-wschodni (Białystok)	39	44	17	102
Północny (Gdańsk)	21	61	18	130
Południowy (Katowice)	19	58	23	224
Południowo-wschodni (Kraków)	14	68	18	195
Środkowo-wschodni (Lublin)	22	60	18	89
Środkowo-zachodni (Poznań)	34	52	14	164
Południowo-zachodni (Wrocław)	23	54	23	166
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	23	59	19	430
Zasadnicze zawodowe	28	55	17	319
Średnie	22	57	20	441
Wyższe	11	69	20	113
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>				
Inteligencja, kadra kierownicza	13	62	25	97
Pozostali umysłowi	21	57	22	330
Pracownicy handlu i usług	24	49	27	70
Robotnicy wykwalifikowani	23	58	18	324
Robotnicy niewykwalifikowani	27	61	11	131
Robotnicy rolni	28	46	26	39
Rolnicy indywidualni	27	57	16	225
Rzemieślnicy	15	72	13	74
Inni	30	60	10	10
<u>Dochód</u>				
Do 450	29	52	19	115
451-700	25	56	19	223
701-950	22	60	18	224
951-1200	23	54	23	286
1201-1450	17	65	18	145
1451-1950	25	59	16	139
Powyżej 1950 tys. zł	22	61	18	153